

Gemeente
Alblasserdam

Auditplan 2013

Gemeente
Alblasserdam

Aan de gemeenteraad van de gemeente Alblasserdam
t.a.v. de raadsgriffier, mevrouw drs. A.D. Zandvliet
Postbus 2
2950 AA ALBLASSERDAM

Datum
19 december 2013

Behandeld door
C. Wemmerus M.Sc RA Ons kenmerk
DPS - 3170

Onderwerp
Auditplan 2013 gemeente Alblasserdam

Uw kenmerk

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben het genoegen u hierbij ons auditplan voor de gemeente Alblasserdam voor het jaar 2013 aan te bieden. Een conceptversie van dit plan is besproken in de auditcommissie van 15 oktober 2013.

Wij hopen met dit auditplan de aanpak en de contouren van de uitvoering van de controle 2013 duidelijk te hebben weergegeven. Uiteraard zijn wij graag bereid eventuele vragen hierover te beantwoorden.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Blad 3 van 23
19 december 2013
3170

1. Opdracht voor de controle van de jaarrekening 2013

Hierbij ontvangt u ons auditplan voor de controle van de jaarrekening 2013 van de gemeente Alblasserdam. Doelstelling van onze controle is om een controleverklaring bij de jaarrekening 2013 van uw gemeente, opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (het BBV), af te geven met inachtneming van onze professionele standaarden. De uitwerking van dit plan is continu in ontwikkeling op basis van de gebeurtenissen en actuele situatie bij uw gemeente.

2. Controleaanpak en risico analyse

2.1. Onze focus op uw belangrijkste aandachtsgebieden

Onze aanpak kenmerkt zich door een risicobenadering, waarbij de focus wordt gelegd op wat er fout kan gaan en tot een afwijking van materieel belang kan leiden in belangrijke jaarrekeningposten en toelichtingen. Als wij de controle van de gemeente Alblasserdam vanuit dit perspectief benaderen, betekent dit dat wij aandacht besteden aan die gebieden die er echt toe doen. Wij voeren daarom slechts in beperkte mate werkzaamheden uit op punten die niet of weinig relevant zijn.

Kort gezegd komt het erop neer dat wij gepaste, maar geen overbodige controlewerkzaamheden uitvoeren. Wij starten het auditplan voor uw gemeente op het niveau van de gemeentelijke jaarrekening, om vast te kunnen stellen voor welke belangrijke jaarrekeningposten en toelichtingen werkzaamheden nodig zijn. Vervolgens werken wij voor ieder van de geïdentificeerde gebieden het auditplan verder uit, zodat onze procedures zich specifiek richten op de risico's van afwijkingen van materieel belang binnen die gebieden.

2.2. Speerpunten controle 2013

Op basis van de kennis van uw gemeente hebben wij in onderstaande tabel de gebieden geïdentificeerd die extra aandacht vergen voor de controle van 2013. Onze geplande controleaanpak voor deze risicogebieden is eveneens opgenomen inclusief een beschrijving op hoofdlijnen van de wijze waarop wij onze controletechnieken en controlewerkzaamheden gaan richten. Bij het uitvoeren van onze risicoanalyse hebben wij aandacht besteed aan de risico's die het college van burgemeester en wethouders en het managementteam hebben vastgesteld naar aanleiding van hun eigen risicoanalyse. Tijdens de uitvoering van onze controlewerkzaamheden wordt onze risicoanalyse voortdurend geactualiseerd. Wij stellen de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en het managementteam op de hoogte van belangrijke wijzigingen in onze risicoanalyse. Dit doen wij primair in periodieke gesprekken met u en via onze rapportages.

Speerpunten controle		
Onderwerp	Omschrijving	Controleaanpak Deloitte.
Grondexploitatie	Als gevolg van de economische crisis kan de onderhanden werkpositie in de grondexploitatie oplopen, met het risico dat de gemaakte kosten niet meer worden terugverdiend bij verkoop van de kavels.	Beoordelen van de procedures rondom de (waardering van) de grondexploitatie, de hardheid van de uitgangspunten en de actualiteit van de kostprijscalculatie. Verder beoordelen van de procedures rondom kostenbewaking van de complexen.
Inkoop en aanbesteding	Risico dat niet voldaan wordt aan de EU-aanbestedingsregels, aanbestedingswet en de voorwaarden van het inkoop- en aanbestedingsbeleid.	Vaststellen door middel van deelwaarnemingen dat EU-aanbestedingsregels, aanbestedingswet en de voorwaarden van het inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn nageleefd.
Verbonden partijen	Financiële tekorten van verbonden partijen die kunnen worden afgewenteld op de gemeenten zijn niet juist, volledig en tijdig verwerkt in de jaarrekening.	Verkrijgen van een overzicht van alle verbonden partijen waarin de gemeente deelneemt. Beoordelen van de monitoring door de gemeente op verbonden partijen. Beoordelen of de tekorten juist, volledig en tijdig verwerkt zijn in de gemeentelijke jaarrekening.
Interne controle	Voor het uitvoeren van een efficiënte en effectieve accountantscontrole is de kwaliteit van de interne controle cruciaal. Risico bestaat dat niet kan worden gesteund op de werkzaamheden van de interne controle.	Vaststellen dat de interne controle functie voldoet aan de daaraan te stellen eisen (status in de organisatie, reikwijdte van de functie, technische competenties en professionele zorg). Vaststellen dat de reikwijdte van het werk en de controleprogramma's voldoen, interne controles goed gepland gereviewd en gedocumenteerd zijn. Vaststellen dat er voldoende grondslag is voor het trekken van conclusies, rechtdoen aan de omstandigheden en consistent zijn met de bevindingen.

Speerpunten controle		
Onderwerp	Omschrijving	Controleaanpak Deloitte.
Wettelijke voorschriften – Fraude-risico-analyse	De mogelijkheid van het doorbreken van de interne controlemaatregelen door het management en/of schattingen door het management dienen met een voldoende mate van professioneel kritische houding worden beoordeeld.	Toetsing van de juistheid van journaalposten in het grootboek en andere wijzigingen in de opstelling van de financiële overzichten. Inzicht verkrijgen in de zakelijke grondslag van significante transacties die geen onderdeel vormen van de normale bedrijfsuitoefening van de gemeente.

2.3. Specifieke wensen auditcommissie voor de controle 2013

Jaarlijks heeft de auditcommissie van de gemeente Alblasterdam de mogelijkheid om speerpunten in te brengen, die wij in onze controle zullen betrekken. Deze speerpunten kunnen naar voren komen als gevolg van interne en externe ontwikkelingen, maar kunnen ook ontstaan uit eigen specifieke wensen en aandachtsgebieden. De auditcommissie heeft de volgende speerpunten c.q. wensen benoemd:

Wensen auditcommissie		
Onderwerp	Omschrijving	Controleaanpak Deloitte
Begraafrechten	In hoeverre is het risico op onvolledigheid van de begraafrechten geborgd door de interne beheersingsmaatregelen?	Beoordelen van de opzet en het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen (aanwezigheid primaire functiescheidingen, interne controle in het proces) en uitvoeren van deelwaarnemingen om de werking van het proces vast te stellen.

3. Communicatie

3.1. Overzicht van de rapportages

Omdat het auditplan gedurende het gehele jaar wordt uitgevoerd, worden ook gedurende het jaar de resultaten van de uitvoering van onze procedures geanalyseerd en worden (voorlopige) conclusies getrokken.

Blad 6 van 23
19 december 2013
3170

Hierover communiceren wij op gepaste tijden met management, het directieteam, college en de auditcommissie c.q. raad. Het overzicht hieronder geeft het verwachte tijdsverloop weer van onze relevante communicatie of informatie.

De uitvoering van onze controlewerkzaamheden leidt tot de volgende rapportages:

Rapportage	Tijdstip	Inhoud
Managementletter	Na afronding van de interimcontrole.	Mogelijke risico's, verbeter- en aandachtspunten betreffende de processen en procedures (beheersingsstructuur), beheersing specifieke subsidiestromen evenals overige van belang zijnde onderwerpen.
Accountantsverslag	Na afronding van de controle van de jaarstukken	Resterende onzekerheden of verbeteringen op het gebied van verslaglegging. De opmerkingen zijn nimmer van dien aard dat ze afbreuk doen aan de strekking van de controleverklaring.
Controleverklaring	Na afronding van de controle van de jaarstukken	Ons oordeel over de mate waarin de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen en de jaarstukken een getrouw beeld geven i.o.m. verslaggevingsvoorschriften.

Blad 7 van 23
19 december 2013
3170

3.2 Periodiek overleg

Naast de bespreking van de in paragraaf 3.1 beschreven rapportages worden in 2013 onder meer de volgende overleggen gepland:

Gesprekspartner	Frequentie per jaar	Onderwerp
Auditcommissie(s)	2	Pre-auditgesprek en rapport van bevindingen. Voorlopige inschatting is dat tweemaal overleg met de auditcommissie wenselijk is. Mocht er behoefte zijn aan extra overleg dan is dat uiteraard mogelijk.
Portefeuillehouder financiën	2	Pre-auditgesprek, managementletter, accountantsverslag en controleverklaring diverse onderwerpen
Secretaris en MT	2	Pre-auditgesprek, managementletter, accountantsverslag en controleverklaring en diverse onderwerpen.

De raad is opdrachtgever voor de controle van de jaarrekening. Wij zullen de raad en het college op de volgende momenten over de voortgang en de bevindingen van de controle informeren:

- Na de interim-controle brengen wij een managementletter uit, gericht aan het college van burgemeester en wethouders. De hoofdlijnen van de managementletter worden door ons (via een presentatie) indien gewenst afgestemd met de auditcommissie. Bestuurlijk relevante zaken worden altijd ook via het accountantsverslag aan de gemeenteraad gerapporteerd.
- Bij controlebevindingen waarvan wij het van belang achten dat de raad daar direct over wordt geïnformeerd. In een dergelijke situatie zullen wij het college adviseren eerst zelf de informatie aan de raad te verstrekken. Als het college de raad niet informeert, dan zullen wij zelfstandig de raad informeren. Indien wij bij een controle afwijkingen constateren die leiden tot het niet afgeven van een goedkeurende verklaring, zijn wij op grond van artikel 7 van uw verordening verplicht de raad hierover terstond schriftelijk melding te maken en hier een afschrift van aan het college te zenden.
- Na afronding van onze controle ontvangt de raad ons accountantsverslag. Conform artikel 7 lid 3 van uw controleverordening leggen wij het concept accountantsverslag eerst ter afstemming van de feiten voor aan het college.
- Voorafgaand aan de raadsbehandeling van de jaarstukken bespreken wij met de vertegenwoordiging van de raad (audit-commissie) het accountantsverslag (controleverordening artikel 7 lid 4).

Blad 8 van 23
19 december 2013
3170

Na iedere controle beoordelen wij de opvolging van de aanbevelingen. Hieraan besteden wij aandacht in onze managementletter door het opnemen van een bijlage “stand van zaken eerder uitgebrachte adviezen” en hanteren hierbij een stoplichtmodel.

4. Auditbudget

Het auditbudget voor 2013 bedraagt € 14.300 exclusief BTW. Conform de bepaling in paragraaf 2.2.2. van het bestek accountantsdiensten (100065GRD) indexeren wij de aanneemsom met de stijging van de prijsindex van accountantsdiensten. Deze bedroeg begin 2012 102,5 en begin 2013 104,7. Bij de bepaling van het budget uit onze offerte accountantsdiensten 2012-2014 zijn wij uitgegaan van de volgende randvoorwaarden:

- De kwaliteit van de door u aangeleverde jaarrekening, de SiSa-bijlage en andere te controleren stukken voldoen aan de wettelijke voorschriften, wat blijkt uit een intern uitgevoerde kwaliteitsbeoordeling. Hiertoe ontvangt u van ons te zijner tijd de checklist jaarverslaggeving en de checklist op te leveren stukken bij de jaarrekening.
- De te controleren bescheiden worden door u conform planning opgeleverd.
- De te controleren bescheiden worden overeenkomstig de gemaakte werkafspraken aangeleverd. Een gestructureerde vastlegging van de onderliggende documentatie is voor de aanvang van de controle aanwezig, zoals aansluitingen van sub-administraties op de financiële administratie, besluiten, beschikkingen en andere relevante documenten ter onderbouwing van de informatie in de jaarrekening.
- De in de processen opgenomen interne beheersingsmaatregelen zijn voor ons toetsbaar en verifieerbaar. In de offerte accountantscontrole zijn wij ervan uitgegaan dat de kwalificatie van de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) van alle voor de jaarrekeningcontrole relevante primaire en ondersteunende processen, ten minste “voldoende tot goed” zal zijn.
- Er heeft een effectieve verbijzonderde interne controle plaatsgevonden.
- Uw medewerkers zijn tijdens onze werkzaamheden beschikbaar voor het stellen van vragen.

Blad 9 van 23
19 december 2013
3170

Bijlage A – Formele opdrachtbevestiging

Opdrachtbevestiging gemeente Alblasserdam voor het boekjaar eindigend op 31 december 2013

Opdracht

Wij zullen fungeren als accountant van uw gemeente met het doel te onderzoeken of de jaarrekening het door de wet vereiste inzicht geeft, overeenkomstig het bepaalde in artikel 213, lid 2 van de Gemeentewet. De uitslag van ons onderzoek zullen wij weergeven in een controleverklaring en een verslag van bevindingen omtrent de getrouwheid van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties.

De controleverklaring en het verslag van bevindingen bevatten alle in het kader van het dechargeverleningsproces relevante controlebevindingen. Deze stukken zijn bestemd om tezamen met de jaarrekening en de gezamenlijk daarmee openbaar te maken stukken te worden overgelegd aan de gemeenteraad in het kader van de vaststelling van de jaarrekening; een en ander overeenkomstig het bepaalde in artikel 197, lid 3 van de Gemeentewet. Voorts worden zij overgelegd aan het toezichthoudende orgaan (i.c. gedeputeerde staten van de provincie) en openbaar gemaakt.

Voorts zullen wij nagaan of de jaarrekening aan de bij en krachtens de wet gestelde voorschriften voldoet en of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig wettelijke bepalingen is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is.

Wij baseren ons bij de opdracht op de uitgangspunten die zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden en het door uw gemeenteraad op 8 december 2010 vastgestelde protocol accountantscontrole voor 2010 en verder.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Wij zullen onze controle verrichten in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften. Indien u prijs stelt op een exemplaar van de Verordening Gedragscode, kunnen wij u die toesturen. Voorts zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Blad 10 van 23
19 december 2013
3170

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door ons toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen nemen wij de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het door de gemeente opmaken van de jaarrekening en het getrouwe beeld daarvan. Deze risico-inschattingen zijn gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden, maar hebben niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente gemaakte, schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij willen er de aandacht op vestigen dat als gevolg van het toepassen van deelwaarnemingen en andere beperkingen die inherent zijn aan een controle, gevoegd bij de beperkingen die inherent zijn aan elk systeem van interne beheersing, er een onvermijdbaar risico bestaat dat, zelfs indien een controle naar behoren is gepland en uitgevoerd in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, een afwijking van materieel belang onontdekt blijft.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht vereist dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Het betekent dat op een aantal vormen van overige dienstverlening aanvullende voorwaarden van toepassing zijn en dat voor sommige soorten van overige dienstverlening beperkingen gelden. Wij zullen in voorkomende gevallen deze voorwaarden en/of eventuele beperkingen met u bespreken.

Om onze onafhankelijkheid op efficiënte wijze blijvend te kunnen waarborgen, verzoeken wij u ons te informeren over de juridische structuur van uw gemeente, alsook van alle organisaties waarmee uw gemeente direct of indirect is verbonden. Wijzigingen in de (juridische) structuur kunnen met zich meebrengen dat wij genooddakt zijn de verlening van bepaalde diensten aan uw gemeente te beëindigen.

Als partners of professionals van onze organisatie het voornemen hebben in dienst te treden bij een controlecliënt gelden randvoorwaarden om onze onafhankelijkheid te kunnen waarborgen. Zonder onze voorafgaande schriftelijke toestemming zult u daarom geen aanbiedingen doen tot het aangaan van een dienstverband in een financiële verslaggevingsrol, aan huidige of voormalige partners of andere professionals van onze organisatie, indien de betreffende partner of professional betrokken was bij de jaarrekeningcontrole, totdat de van toepassing zijnde afkoelingsperiode volgens de onafhankelijkheidsvoorschriften is verstreken.

Blad 11 van 23
19 december 2013
3170

Voorts zult u zonder onze voorafgaande schriftelijke toestemming geen relaties aangaan met partners of andere professionals van onze organisatie waarbij sprake is van een gemeenschappelijk commercieel of financieel belang. In voorkomend geval zullen wij beoordelen of deze relatie past in het kader van de gewone bedrijfsuitoefening en of de samenloop met de controleopdracht een eventuele bedreiging vormt voor onze onafhankelijkheid.

Verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders

Door middel van het ondertekenen van deze opdrachtbevestiging erkent en begrijpt u dat het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijkheid draagt voor:

- Het opmaken van de jaarrekening die de financiële positie en de baten en lasten getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
- Een zodanige interne beheersing als het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder dat deze afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten.

en voorts voor het aan ons:

- Toegang verschaffen tot alle informatie waarvan het college van burgemeester en wethouders zich bewust is dat deze relevant is voor het opmaken van de jaarrekening, zoals vastleggingen, documentatie en andere aangelegenheden.
- Verstrekken van aanvullende informatie die wij kunnen vragen voor het doel van de controle.
- Onbeperkte toegang te verschaffen tot personen binnen de gemeente van wie wij vaststellen dat het noodzakelijk is van hen controle-informatie te verkrijgen.

Het college van burgemeester en wethouders dient erop toe te zien dat de rechten en verplichtingen van de gemeente op toereikende wijze in de jaarrekening tot uitdrukking worden gebracht, met inbegrip van die rechten en verplichtingen die reeds bestaan, maar niet via de normale administratieve procedures zijn vastgelegd. In sommige gevallen kunnen deze rechten en verplichtingen niet door accountantscontrole worden ontdekt. Reeds bekende en/of te verwachten gebeurtenissen en omstandigheden zullen tevens op adequate wijze in de jaarrekening tot uitdrukking moeten worden gebracht. Wij zullen in verband met deze aspecten het college van burgemeester en wethouders verzoeken de mededelingen die in dat kader aan ons zijn gedaan schriftelijk te bevestigen.

Blad 12 van 23
19 december 2013
3170

Voorts zullen wij het college van burgemeester en wethouders vragen schriftelijk te bevestigen dat het van oordeel is dat het effect van eventuele ongecorrigeerde afwijkingen in de jaarrekening, zowel afzonderlijk als in totaal, niet van materieel belang is voor de jaarrekening als geheel. Een overzicht van deze posten zal in de schriftelijke mededeling worden opgenomen of eraan worden gehecht. Wij hebben er alle vertrouwen in om te kunnen rekenen op volledige medewerking van uw personeel en vertrouwen erop dat zij alle vastleggingen, documentatie en andere informatie die in het kader van de controle benodigd is, beschikbaar stellen.

Fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij zowel het toezichthoudend orgaan als het college van burgemeester en wethouders. De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude.

Door de kenmerken van fraude, vooral wanneer gebruik wordt gemaakt van verhulling door samenspanning en vervalste documentatie, kan een controle, ook al is deze opgezet en uitgevoerd in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlestandaarden, een fraude van materieel belang niet ontdekken. Daar onze controle is opgezet om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, richt onze controleopdracht zich niet specifiek op het ontdekken van fraude. Indien bij de uitvoering van de controleopdracht aanwijzingen voor fraude worden verkregen, zullen wij, ongeacht de mogelijke omvang en de aard van de vermoede fraude, aanvullend onderzoek verrichten, afgestemd op het vaststellen van de aard en omvang van de fraude in relatie tot de jaarrekening. Indien wij een aanwijzing voor – of een redelijk vermoeden van – fraude verkrijgen, zullen wij hierover communiceren met het college van burgemeester en wethouders en/of de gemeenteraad. Indien sprake is van een redelijk vermoeden van fraude van materieel belang ten aanzien van de jaarrekening zullen wij tevens handelen conform artikel 26, lid 2 van de Wet toezicht accountantsorganisaties.

In het kader van Nederlandse Standaard 240, *“De verantwoordelijkheid van de accountant met betrekking tot fraude in het kader van een controle van financiële overzichten”*, zullen wij het college van burgemeester en wethouders vragen de volgende punten schriftelijk te bevestigen:

1. Het college van burgemeester en wethouders erkent zijn verantwoordelijkheid voor het opzetten, implementeren en onderhouden van de interne beheersing gericht op het voorkomen en ontdekken van gevallen van fraude.
2. Het college van burgemeester en wethouders heeft ons de resultaten gemeld van de inschatting door het management van het risico dat de financiële overzichten afwijkingen van materieel belang zouden kunnen bevatten die het gevolg zijn van fraude.

Blad 13 van 23
19 december 2013
3170

3. Het college van burgemeester en wethouders heeft aan ons zijn kennis verstrekt met betrekking tot fraude en vermoede fraude die op de gemeente van invloed zijn en waarbij betrokken zijn:
 - a. het management;
 - b. werknemers die een belangrijke rol spelen bij de werking van de interne beheersing; of
 - c. anderen in het geval dat de fraude een effect zou kunnen hebben dat van materieel belang is voor de financiële overzichten; en
4. Het college van burgemeester en wethouders heeft ons op de hoogte gesteld van alle aantijgingen van fraude of van vermoede fraude op de financiële overzichten van de gemeente van invloed zijn en waarvan het college van burgemeester en wethouders kennis heeft verkregen via werknemers, voormalige werknemers, analisten, regelgevers, toezichthouders of via anderen.

Naleving specifieke wet- en regelgeving

Het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad zijn ook verantwoordelijk voor de naleving van wettelijke en andere voorschriften.

Ons onderzoek richt zich mede op de rechtmatigheid van de totstandkoming van in de jaarrekening verwerkte baten, lasten en balansmutaties. Het interne beheersinstrumentarium ter borging van de juiste naleving van wet- en regelgeving zullen wij daartoe mede in ons onderzoek betrekken. Daarbij nemen wij de uitgangspunten en aanwijzingen in acht die zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, alsmede de uitgangspunten en standpunten van de commissie BBV en de aanwijzingen en beroepsvoorschriften van de NBA. De wet- en regelgeving die als norm geldt voor de rechtmatigheidscontrole, is door u vastgelegd in het normenkader met het bijbehorende toetsingskader. Ook kan het toetsingskader worden geoperationaliseerd door het direct inrichten en vertalen van de van toepassing zijnde bepalingen vanuit het normenkader in de beheersorganisatie van uw gemeente middels processen, procedures, richtlijnen of checklists waaruit expliciet duidelijk is en wordt gemaakt aan welke bepalingen financiële rechtmatigheidsconsequenties worden verbonden.

Een controleopdracht zal in het algemeen niet leiden tot ontdekking van overtredingen van alle wet- en regelgeving. Ontdekking van overtredingen, ongeacht de materialiteit, zal leiden tot een overweging van de implicaties voor de integriteit van het management of de werknemers en het mogelijke effect op andere aspecten van onze controle.

Blad 14 van 23
19 december 2013
3170

Wij zullen het college van burgemeester en wethouders verzoeken schriftelijk te bevestigen dat het alle inlichtingen heeft verstrekt omtrent alle hem bekende werkelijke of mogelijke overtredingen van wet- en regelgeving, waarmee bij de opstelling van de jaarrekening rekening moet worden gehouden.

Rapportage

Wij zullen over de uitkomsten van onze werkzaamheden aan uw gemeenteraad rapporteren in de vorm van een controleverklaring bij de jaarrekening en een verslag van bevindingen. Er kunnen omstandigheden zijn waarin het, op basis van onze controlebevindingen, noodzakelijk kan zijn de vorm en inhoud van onze controleverklaring aan te passen. Onze controleverklaring is bestemd om aan de gemeenteraad te worden overgelegd bij de opgemaakte jaarrekening en te worden opgenomen in de openbaar te maken stukken, te weten de jaarrekening, het jaarverslag en de overige gegevens. U verstrekt ons daartoe concepten van de openbaar te maken stukken.

Onze controleverklaring mag eerst openbaar worden gemaakt na schriftelijke toestemming onzerzijds. Indien de jaarrekening niet volledig wordt openbaar gemaakt, zullen wij u waar mogelijk een aangepaste controleverklaring doen toekomen.

Onze voorafgaande schriftelijke toestemming is vereist voor elke nieuwe openbaarmaking van de jaarrekening. Dit geldt ook voor publicatie op internet, het openbaar maken of verzenden aan derden van een ander financieel verslag waarin onze naam wordt genoemd, alsmede ten aanzien van het gebruik van onze naam in elk ander document dat openbaar wordt gemaakt of ter beschikking wordt gesteld aan derden. In al deze gevallen dient u ons tijdig een concept van het document te verstrekken voordat het wordt verspreid.

In aanvulling daarop ontvangt het college van burgemeester en wethouders op basis van onze interim-controle een managementletter, waarin wij de eventueel geconstateerde tekortkomingen en mogelijke verbeteringen in de administratieve organisatie van uw gemeente aangeven, met name ter zake van de daarin besloten interne beheersingsmaatregelen.

Single information Single audit

Voor een aantal benoemde rijksbijdrageregelingen moet op basis van Single information Single audit (SiSa) verantwoording worden afgelegd via een specifieke afzonderlijke bijlage in de jaarstukken. Het ministerie van BZK heeft in een aantal notities aangegeven welke voorwaarden hierop van toepassing zijn. Belangrijke informatie met betrekking tot de achtergronden van deze regeling is te raadplegen op de SiSa-website van het ministerie van BZK:

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/gemeentelijke-financien/specifieke-uitkeri>.

Blad 15 van 23
19 december 2013
3170

Inzage in onze dossiers door toezichthouders en andere instanties

Alle werkpapieren en dossiers, andere materialen, rapporten en zaken gecreëerd, ontwikkeld of uitgevoerd door Deloitte Accountants B.V. als onderdeel van ons onderzoek zijn eigendom van Deloitte Accountants B.V.

Wij kunnen verplicht worden om aan derden, bijvoorbeeld toezichthouders en FIOD-ECD, op grond van wettelijke bepalingen of andere voorschriften informatie te verstrekken of toegang te verschaffen tot onze werkpapieren en dossiers. Daarnaast kunnen wij door derden verzocht worden informatie te verstrekken of inzage te verschaffen in onze werkpapieren en dossiers. Op grond van geheimhoudingsregels zijn wij in sommige gevallen verplicht uw schriftelijke toestemming voor inzage te verkrijgen. Indien een dergelijk verzoek ons bereikt, zullen wij hierover zo spoedig mogelijk contact met u opnemen over de voorwaarden waaronder aan dit verzoek kan worden voldaan en om uw toestemming vragen voor zover noodzakelijk. Ook de Belastingdienst kan in het kader van het bovenstaande voor een reguliere belastingcontrole aan ons verzoeken informatie te verstrekken of inzage in onze werkpapieren en dossiers te verschaffen. Een dergelijk verzoek zal altijd in eerste instantie aan u en/of uw juridisch of fiscaal adviseur kenbaar worden gemaakt door de controlemedewerker van de Belastingdienst. Wij zijn van mening dat het algemeen belang er mee gediend is dat de Belastingdienst bij belastingcontroles kan steunen op de uitgevoerde werkzaamheden in het kader van de controle van jaarrekeningen. Wij zullen u vragen om uw instemming schriftelijk aan ons kenbaar te maken. In dat kader zullen wij bij een verzoek van de Belastingdienst zo spoedig mogelijk contact met u opnemen.

Mocht u in een concrete situatie uw instemming onthouden, dan zullen wij op grond van onze gedragsregels de redenen nagaan waarom u uw instemming niet geeft.

Review

Het komt voor dat subsidiërende instanties reviews uitvoeren op een te verstrekken of verstrekte subsidiebijdrage. Een review wordt bijvoorbeeld uitgevoerd om vanuit de subsidieverstrekker aanvullend de rechtmatigheid van de bestedingen vast te stellen of de uitvoering van de regeling nader te controleren. Een dergelijke review kan onder meer inhouden dat de betreffende subsidieverstrekker vragen heeft aan ons of inzage wenst in het betreffende controledossier. Aangezien op voorhand de kosten en de frequentie van reviews niet zijn in te schatten, zullen wij u hiervan in kennis stellen en u een kostenopgave doen toekomen wanneer dit aan de orde is. De kosten van eventuele reviews zijn derhalve niet opgenomen in de huidige kostenopgave.

Blad 16 van 23
19 december 2013
3170

Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Ingevolge de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) dienen wij cliëntonderzoek te verrichten alvorens wij de opdracht kunnen aanvaarden. Voorts zijn wij op grond van de Wwft verplicht een verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transactie van of ten behoeve van een cliënt, voor zover die wordt signaleerd in het kader van onze normale werkzaamheden, te melden aan de Financial Intelligence Unit Nederland te Zoetermeer.

Honorarium

Ons honorarium is gebaseerd op de tijdsbesteding van ons controleteam, inclusief te maken kosten. De individuele uurtarieven zijn in overeenstemming met de mate van verantwoordelijkheid en de vereiste ervaring en bekwaamheid van elk der teamleden. De betalingstermijn bedraagt 30 dagen. De kosten voor de accountantscontrole hangen mede af van de kwaliteit van de administratieve organisatie en interne controle van uw gemeente (ten aanzien van zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid). Wij hebben de onderstaande raming gebaseerd op de uitgangspunten voor de accountantscontrole die in het vorenstaande zijn beschreven.

Wij verwachten dat ons honorarium voor de jaarrekeningcontrole € 14.300 exclusief omzetbelasting en inclusief reis- en verblijfkosten zal bedragen. De declaraties zullen worden opgemaakt en verzonden conform de afspraken zoals deze naar aanleiding van het programma van eisen met u zijn gemaakt.

Separaat verlangde controleverklaringen die (nog) niet zijn opgenomen in het programma van eisen, of in de regelingen die onder de SiSa-verantwoording vallen, zullen worden afgerekend op basis van werkelijke tijdsbesteding en afzonderlijk te maken afspraken.

Elektronische communicatie

Behoudens voor zover schriftelijk anders is overeengekomen, mogen partijen ervan uitgaan dat verzending van correct geadresseerde faxberichten, e-mails (met inbegrip van e-mails die via internet worden verstuurd) en voicemailberichten, ongeacht of deze vertrouwelijke informatie of stukken bevatten die op de opdracht betrekking hebben, over en weer wordt aanvaard. Hetzelfde geldt voor andere door de andere partij gebruikte of aanvaarde communicatiemiddelen.

Partijen beseffen dat internet per definitie onveilig is en dat gegevens beschadigd kunnen worden, dat berichten niet altijd meteen of helemaal niet worden bezorgd en dat het in voorkomende gevallen wellicht beter is om andere communicatiemiddelen te gebruiken. Bij elektronische communicatie speelt bovendien het risico van besmetting met een virus.

Blad 17 van 23
19 december 2013
3170

Partijen dienen ieder hun eigen systemen en belangen te beschermen en aanvaarden, voor zover wettelijk is toegestaan, jegens de ander geen enkele verantwoordelijkheid uit welken hoofde dan ook voor verlies, schade of omissies die op welke wijze ook voortvloeien uit het gebruik van internet of uit het gebruik van de netwerken, applicaties, elektronische gegevens of overige systemen van cliënt door Deloitte-entiteiten.

Dienstverlening

Wij besteden veel aandacht aan goede arbeidsomstandigheden van onze medewerkers. De kwaliteit van een werkplek heeft een directe relatie met de gezondheid van medewerkers en het voorkomen van RSI en overige beroepsziektes of -aandoeningen. Wij verzoeken het gemeentebestuur dan ook om onze medewerkers te voorzien van adequate werkruimte en overige faciliteiten.

Algemene voorwaarden

Op onze dienstverlening zijn onze Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, hoofdstuk A, november 2010, gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837, van toepassing, waarvan u bijgaand een exemplaar aantreft. Door ondertekening en retournering van deze opdrachtbevestiging verklaart u dit exemplaar te hebben ontvangen en de voorwaarden te accepteren.

Feedback over onze dienstverlening

Deloitte stelt feedback over haar dienstverlening zeer op prijs en heeft een uitgebreid programma om cliënten om feedback te vragen. Wij staan natuurlijk ook open voor uw feedback op momenten dat wij er niet expliciet om vragen. Heeft u een vraag of wilt u iets kwijt over deze opdracht, neem dan contact op met Rein-Aart van Vugt.

Heeft u, buiten deze opdracht, nog andere vragen over de dienstverlening van Deloitte of wilt u uw mening over Deloitte geven, neem dan contact op met Arnold van Bochove, via nummer 088-2880071.

Blad 18 van 23
19 december 2013
3170

Ten slotte

Met groot genoegen aanvaarden wij deze opdracht. Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben, aarzelt u dan niet contact op te nemen met Chantal Wemmerus.

Wij vertrouwen erop dat wij met deze opdrachtbevestiging een goed inzicht hebben gegeven in de afspraken die uw gemeente met Deloitte heeft gemaakt. Wij verzoeken u vriendelijk het tweede exemplaar van deze brief op de aangegeven plaats te ondertekenen en te retourneren als blijk van uw instemming met het voorgaande.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Drs. R.M.J. van Vugt RA

Voor akkoord,

Namens de gemeente Alblasterdam

Naam en functie:

Datum:

Bijlagen:

1. Raamwerk voor het Programma van eisen 2013.
2. Omstandigheden van invloed op de overeengekomen data van voltooiing en op het verwachte honorarium.
3. Algemene voorwaarden Deloitte.

Blad 19 van 23
19 december 2013
3170

Bijlage 1. Raamwerk voor het “Programma van eisen 2013”

In dit programma van eisen zijn de afspraken vastgelegd die zijn gemaakt tussen de gemeenteraad van de gemeente Alblasterdam en Deloitte Accountants B.V. over de specifieke aspecten van de accountantscontrole 2013. Dit programma van eisen is integraal onderdeel van de opdrachtbevestiging.

In het programma van eisen worden voor de jaarlijkse accountantscontrole opgenomen:

- a. *De toe te passen goedkeuringstoleranties (en afwijkende rapporteringstoleranties) bij de controle van de jaarrekening. De gemeenteraad kan lagere percentages vaststellen. Wij adviseren de percentages te hanteren die zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden.*

Bij uw gemeente is de goedkeuringstolerantie gelijkgesteld aan de percentages genoemd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden. Dit betekent een tolerantie van 1% voor fouten (1% van de totale brutolasten) en voor onzekerheden 3% (3% van de totale brutolasten). De tolerantie wordt achteraf op basis van de werkelijke cijfers definitief bepaald.

- b. *De uit te voeren aanvullende controles alsmede de rapportage daarover.*

Aanvullend uit te voeren specifieke controles worden in een pre-auditgesprek voorafgaand aan de controle schriftelijk aan Deloitte Accountants B.V. voorgesteld. Indien mogelijk passen wij deze onderwerpen in onze controle in. Indien de ingebrachte onderwerpen tot extra werkzaamheden en kosten leiden, dienen wij dit onder vermelding van de raming van de kosten tijdens het pre-auditgesprek of voorafgaand aan de controle kenbaar te maken.

Deze onderwerpen kunnen zowel betrekking hebben op werkzaamheden bij de tussentijdse als bij de jaarrekeningcontrole.

De gemeenteraad heeft voor 2013 de volgende specifieke wensen kenbaar gemaakt:

Graag specifieke aandacht voor de interne beheersing rondom de begraafrechten.

- c. *Rechtmatigheidscontrole.*

Bijzonder aspect in de controle is de toetsing van de rechtmatigheid. De controleverklaring geeft namelijk niet alleen een oordeel over de (financiële) getrouwheid van de jaarrekening, maar ook over de (financiële) rechtmatigheid daarvan. Dat houdt in dat een afgewogen oordeel moet worden gegeven over de mate waarin baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming zijn met geldende wet- en regelgeving en gemeentelijke verordeningen en spelregels.

Blad 20 van 23
19 december 2013
3170

De toetsing van de rechtmatigheid zal om redenen van efficiency zoveel mogelijk teruggrijpen op de rechtmatigheidsbeoordeling zoals die in opdracht van het college van burgemeester en wethouders wordt uitgevoerd. Daarnaast zullen wij de beoordeling van de rechtmatigheid zoveel mogelijk incorporeren in de werkzaamheden die wij voor de beoordeling van de getrouwheid uitvoeren.

Voor de controle op de rechtmatigheid is een actueel normen- en toetsingskader noodzakelijk. Het normenkader bevat zowel externe als interne wet- en regelgeving en is aangepast aan de actuele, voor 2013 van toepassing zijnde regelgeving voor uw gemeente. De gemeentelijke verordeningen en raadsbesluiten zijn daarnaast bezien op de daarin gestelde voorwaarden en uitgewerkt in een toetsingskader. Ook kan het toetsingskader worden geoperationaliseerd door het direct inrichten en vertalen van de van toepassing zijnde bepalingen vanuit het normenkader in de beheersorganisatie van uw gemeente middels processen, procedures, richtlijnen of checklists waaruit expliciet duidelijk is en wordt gemaakt aan welke bepalingen financiële rechtmatigheidsconsequenties worden verbonden.

d. Het pre-auditgesprek.

Het pre-auditgesprek heeft plaatsgevonden met concerncontroller. Voorafgaande aan dit gesprek heeft uw gemeenteraad de gelegenheid gekregen specifieke wensen kenbaar te maken.

e. De inrichtingseisen voor het verslag van bevindingen.

De rapporteringstolerantie bedraagt € 25.000

Posten van de jaarrekening met afwijkende rapporteringstoleranties worden voorafgaand aan de controle aan de accountant kenbaar gemaakt, tenzij wettelijk anders is bepaald. Voor 2013 zijn geen bijzondere jaarrekeningposten door uw gemeenteraad benoemd.

In het rapport van bevindingen wordt aandacht besteed aan onder meer de volgende onderwerpen:

1. Verslaggeving: rapporteringswaardige afwijkingen van het BBV.
2. Bevindingen die de (afgesproken) goedkeuringstoleranties overschrijden.
3. De vraag of de inrichting van het financieel beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maakt. Hierbij besteden wij op hoofdlijnen aandacht aan de in de managementletter genoemde aspecten.

Blad 21 van 23
19 december 2013
3170

4. Bevindingen die qua financiële omvang groter zijn dan € 25.000 en opmerkingen die een duidelijke toegevoegde waarde voor de informatie in de jaarrekening hebben, maar niet de afgesproken toleranties overschrijden.
5. De strekking van de controleverklaring. Als de strekking van onze controleverklaring anders is dan goedkeurend, geven wij een toelichting op de redenen, waaronder bevindingen die de afgesproken goedkeuringstoleranties overschrijden.

f. Het aanspreekpunt voor de accountant.

Namens de gemeenteraad treedt de auditcommissie op als eerste aanspreekpunt voor de accountant.

Blad 22 van 23
19 december 2013
3170

Bijlage 2: Omstandigheden van invloed op de overeengekomen data van voltooiing en op het verwachte honorarium voor de gemeente Alblasserdam

Boekjaar geëindigd op 31 december 2013

Het verwachte honorarium voor de gemeente Alblasserdam is gebaseerd op bepaalde veronderstellingen. Tijdens de opdracht zouden zich bepaalde omstandigheden kunnen voordoen die een belangrijke invloed zouden kunnen hebben op de nagestreefde data van voltooiing en op het verwachte honorarium. Als gevolg hiervan zouden additionele honoraria noodzakelijk kunnen zijn. Zulke omstandigheden omvatten, maar zijn niet beperkt tot, het volgende:

1. Op verzoek van de gemeente Alblasserdam aangebrachte veranderingen in de planning van de opdracht. Veranderingen in de planning van de opdracht vereisen gewoonlijk het opnieuw toewijzen van Deloitte-personeel. Echter, omdat het vaak moeilijk is om personen opnieuw toe te wijzen aan andere opdrachten, kan dit voor Deloitte resulteren in onverwachte kosten.
2. Niet alle voor de controle benodigde onderbouwingen en door de gemeente Alblasserdam op te leveren stukken zijn (a) op de verzochte datum door de gemeente Alblasserdam verstrekt, (b) gecompleteerd in een voor Deloitte acceptabel formaat, (c) mathematisch correct, en/of (d) in overeenstemming met de administratie (bijvoorbeeld grootboekrekeningen). Deloitte zal een aparte lijst van benodigde schema's en termijnen aan de gemeente Alblasserdam verstrekken.
3. Elektronische bestanden in het juiste formaat met daarin de opgevraagde informatie worden door de gemeente Alblasserdam niet tijdig verstrekt voor onze bestandsanalyseprogramma's. Deloitte zal een aparte lijst van benodigde elektronische bestanden en termijnen waarop deze bestanden nodig zullen zijn aan de gemeente Alblasserdam verstrekken.
4. Belangrijke nieuwe vraagstukken of veranderingen zoals:
 - a. Significante nieuwe verslaggevingsvraagstukken die een ongebruikelijke hoeveelheid tijd behoeven om opgelost te worden.
 - b. Significante wijzigingen in het verslaggevingsbeleid in vergelijking met eerdere jaren.
 - c. Significante wijzigingen of transacties die zich voordoen voorafgaand aan de afgifte van onze rapportages.
 - d. Significante wijzigingen in het personeel van de financiële administratie, zijn verantwoordelijkheden of zijn beschikbaarheid.

Blad 23 van 23
19 december 2013
3170

5. Significante vertragingen in de door de gemeente Alblasserdam geleverde assistentie bij de uitvoering van de opdracht of vertragingen in de aansluiting van verschillen door de gemeente Alblasserdam als verzocht door Deloitte. Alle facturen, contracten en andere documenten die wij nader zullen opvragen, worden niet (tijdig) gelokaliseerd of voor ons makkelijk toegankelijk gemaakt door het personeel van de gemeente Alblasserdam.
6. In het huidige jaar ontstane vermindering van de kwaliteit van de administratie van de gemeente Alblasserdam in vergelijking met de opdracht van het voorafgaande boekjaar.
7. De gemeente Alblasserdam voorziet ons niet van een grootboek in hetzelfde formaat als de jaarrekening, met verwijzingen naar de onderliggende bescheiden (per grootboekrekeningnummer). Niet alle journaalposten zijn verwerkt in het door ons ontvangen grootboek. De gemeente Alblasserdam heeft geen met het grootboek en de onderliggende documenten (voor toelichtingen en kasstroomoverzichten) aansluitende conceptjaarrekening opgesteld.
8. Gedurende de controle wordt een grote hoeveelheid aan controlecorrecties geïdentificeerd.
9. Wijzigingen in de reikwijdte van onze controle die zijn veroorzaakt door gebeurtenissen buiten onze macht.
10. Te late betaling van onze facturen.

